Проєкт «Польсько-українська співпраця представницьких організацій ректорів – задля вдосконалення діяльності закладів вищої освіти», реалізується Варшавською Політехнікою за фінансової підтримки Міністерства науки та вищої освіти Польщі

Лідер: проф.д.габ. Єжи Возницький

СПІЛЬНА РЕЗОЛЮЦІЯ

КОНФЕРЕНЦІЇ РЕКТОРІВ АКАДЕМІЧНИХ ШКІЛ ПОЛЬЩІ ТА ДЕЛЕГАЦІЇ СПІЛКИ РЕКТОРІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ, УХВАЛЕНА В РАМКАХ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО СПІЛЬНОГО ДНЯ РЕКТОРІВ В AGH 15 ЖОВТНЯ 2026 РОКУ

СПІВПРАЦЯ НАУКИ ТА БІЗНЕСУ ДЛЯ ВІДБУДОВИ, ІННОВАЦІЙ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЛЬЩІ Й УКРАЇНИ[1]

Преамбула

Наближається п'ята річниця повномасштабного вторгнення Росії в Україну. Нинішній етап цієї війни характеризується варварськими атаками російського агресора із застосуванням повітряних засобів, ракет і дронів, спрямованих проти цивільного населення та невійськових цивільних об'єктів, зокрема інфраструктури закладів вищої освіти та наукових установ. Воєнні злочини, вчинені цими методами, хоч і приносять болісні втрати в Україні, не зламали і не зламають дух українського народу, підтримуваного демократичними країнами Європейського Союзу. Польща як найближчий сусід України відіграє в цих зусиллях суттєву роль.

Незалежно від подальшого перебігу війни, нагальною потребою часу є продовження вже розпочатих дій у процесі відбудови України. Важливою складовою цього процесу є відновлення можливості безперешкодної діяльності закладів вищої освіти та наукових установ. Система вищої освіти і науки в Україні, згідно з намірами влади та керівництва самих ЗВО, має продовжувати ефективно функціонувати, з урахуванням позитивних змін і нових рішень. Досвід країн-партнерів України зможе стати корисним у цьому. Польща є країною, чиї системні рішення в науці та вищій освіті є предметом досліджень, що проводяться вже багато років із використанням компаративного аналізу українського досвіду в межах так званого Польсько-українського проєкту MNiSW-PW (PPU), який реалізується на підставі Тристоронньої угоди KRASP–FRP–ZRUU від 2017 року

2026 рік є черговим етапом такої діяльності, що традиційно здійснюється за участю експертів з обох країн. Цей документ містить найважливіші напрацьовані у рамках Проєкту, висновки та рекомендації, з урахуванням пропозицій та думок, висловлених під час Ректорської дискусії делегацій KRASP і Спілки ректорів України, організованої за підтримки Фундації польських ректорів (FRP).

---

[1] Редагування, структурування та координація процесу підготовки документа двома мовами – Ірина Дегтярьова, PhD, програмна координаторка Польсько-українського проєкту MNiSW-PW, Уповноважена Ректора SGH з питань співпраці з українськими університетами, Фундація польських ректорів.

Проєкт «Польсько-українська співпраця представницьких організацій ректорів – задля вдосконалення діяльності закладів вищої освіти», реалізується Варшавською Політехнікою за фінансової підтримки Міністерства науки та вищої освіти Польщі

Лідер: проф.д.габ. Єжи Возницький

Ця проблематика знайшла своє відображення також у діяльності інституції під назвою Польський академічно-економічний форум (PFA-G)[2]. У рамках Польсько-українського спільного ректорського дня було представлено інформацію про форми та результати напрацювань PFA-G, а його загальні рекомендації, доповнені перспективою обох країн, було покладено в основу цієї Спільної резолюції, ухваленої у Кракові 15 жовтня 2026 року.

Висновки та рекомендації

Частина І. Вибрані рекомендації Польського академічно-економічного форуму[3]

1. Інноваційність вимагає сміливості, тобто прийняття прорахованого ризику. Економічна історія людства, а особливо її успіхів і ключових віх прогресу, по суті є розвитком навичок управління ризиками — прямуванням за горизонт, а не тупцюванням на власному подвір'ї.
2. Маріо Драґі у своєму звіті вказує на те, що досягнення європейської економіки залежать від Китаю та США. Водночас Європа — це кілька десятків різних національних правових систем, що не сприяє співпраці в певних сферах, а також створює непотрібні бюрократичні бар'єри. Європейські стартапи, які розробляють нові технології та шукають можливості для розвитку, часто обирають Сполучені Штати, не маючи змоги впоратися з бюрократичними формальностями в Європейському Союзі. Польські та українські законодавчі рішення щодо науки, досліджень та економіки також повинні бути ґрунтовно переглянуті. Конструктивні пропозиції змін мають ураховувати як прагнення університетів і дослідницьких установ, так і бізнес-цілі та потреби підприємців, у тому числі з точки зору правил фінансування нових проєктів і фіскальних аспектів їхнього звітування.
3. На тлі необхідності врегулювання правових питань у сфері інтелектуальної власності, а також відповідальності за дії та бездіяльність штучного інтелекту (ШІ), ми звертаємо увагу на питання безпекових загроз, які можуть виникати внаслідок функціонування ШІ, серед яких помилки або упередженість алгоритмів і даних. Необхідною є освіта на всіх рівнях щодо можливостей, які відкриває ШІ. Не всі польські та українські заклади вищої освіти мають спроможність ефективно прискорити цифрову освіту, а на кону стоїть значне підвищення рівня математичних знань і здобуття вищої цифрової вправності. Необхідно розбудувати систему роботи з обдарованою молоддю. Це виклик, який

[2] https://pfag.pl/
[3] Тут представлено окремі рекомендації з Форумів 2024-2026 років.

стоїть не лише перед освітою, а й перед підприємствами. Без їхньої зацікавленості у підтримці розвитку видатних особистостей ми не досягнемо вищого рівня інноваційності економіки.

4. Поняття стійкості країни та суспільства пов'язане з відчуттям безпеки. Комунікація із суспільством щодо питань оборони та безпеки має бути інтегрована в рамки всієї системи освіти поряд із послідовною розбудовою довіри до державних інституцій. Стійкість до дезінформації, ворожої пропаганди та спроб дестабілізації країни вимагає взаємодії представників багатьох дисциплін. Багатостороння співпраця та аналіз практик інших країн можуть надати нам міцне підґрунтя для довгострокової програми побудови стійкості Польщі та України.
5. Безпека — це також стійкість до збоїв у ланцюгах економічного постачання. Ми повинні дбати про суверенітет Польщі та України не лише у сфері військового виробництва, а й у багатьох інших галузях, спираючись на локальну підтримку країн Європейського Союзу. Спільний інтерес Європи виявляється перевагою на тлі невизначеності трансконтинентальних зв'язків. Європейські механізми фінансування для наших підприємств створюють далекоглядну перспективу стабільності та зростання бізнесу.
6. Воєнний досвід України свідчить про те, що лише в таких умовах співпраця науки з економікою набирає справжнього масштабу. Заклади вищої освіти, підприємства та адміністрація не мають іншої альтернативи, крім інтенсифікації відносин і розуміння потреби у творчій взаємодії для підтримки розвитку інновацій.
7. Невизначеність середовища диктує нам новий підхід до стратегії розвитку наших країн з урахуванням найбільших суб'єктів господарювання. Ми повинні бути одночасно готовими до різних сценаріїв подальшої долі глобального ринку та регіональних політичних конфігурацій. Технологічні інновації розбудовують стійкість до кон'юнктурних змін. Інвестиції забезпечують стабільність економіки. Ми зацікавлені як в інноваційності, так і в залученні коштів для нових інвестицій у наше майбутнє.
8. Український досвід і перспективи розвитку співпраці Польщі з Україною вказують на необхідність доповнення правового регулювання задля стабілізації становища науковців, а також студентів і аспірантів у польських закладах вищої освіти, як і забезпечення дієвих фінансових або фіскальних стимулів для польських підприємців, які бажатимуть узяти участь у великому проєкті відновлення та розбудови нової України.
9. Вимальовуються особливі потреби у зміцненні співпраці бізнесу з університетами та впровадженні стандартів, що охоплюють договори, процеси, політики, а в університетах

– освітні програми, практики, індустріальні аспірантури (doktoraty wdrożeniowe), лекції досвідчених менеджерів та обмін досвідом.

10. Адаптована до сучасних вимог освіта є не лише необхідною умовою, але й відправною точкою в роботі над розвитком економіки, що вимагає інвестицій у вищу освіту та науку з урахуванням пріоритетів і ключових проєктів. Саме від цього залежатиме майбутнє наших країн.

Частина II. Рекомендації українських експертів[4]

В освітній сфері:

1. Більш активне залучення представників бізнесу до формування змістовної частини освітніх програм та моніторингу їх виконання:

Перетворення освітнього процесу на платформу постійного просюмеризму (одночасного виробництва, споживання та оновлення знань), де бізнес виступає не просто споживачем готових кадрів, а співавтором та ініціатором конкретних освітніх програм, що дозволить уникнути морального застарівання теоретичної бази й від початку спрямовувати студентів на вирішення актуальних ринкових завдань.

2. Розширення практики використання короткотривалих мікрокредитних та сертифікаційних курсів (Micro-credentials) із залученням практиків:

Гнучке реагування на запити ринку праці через швидке впровадження прикладних навчальних модулів, короткострокових навчальних програм, воркшопів і буткемпів за запитом конкретної компанії що дозволяє миттєво конвертувати новітні знання та експертизу університетів у реальні компетенції для співробітників компаній.

3. Активніше запровадження дуальної освіти та проєктно-орієнтованого навчання:

Практична реалізація праксеологічного підходу: знання перестають бути статичними, оскільки здобувачі освіти застосовують їх безпосередньо на виробництві, оновлюючи теорію через живий виробничий контекст і зворотний зв'язок (засновник праксеології,

[4] проф. Олександр Ковальчук, Київський національний університет будівництва і архітектури; проф. Олександр Літвінов, Одеський національний економічний університет

польський філософ Тадеуш Котарбінський сформулював її як «науку про хорошу та ефективну роботу»)

4. Більш широке використання навчання здобувачів за кошти юридичних осіб (корпоративне замовлення):

Формування прямого фінансового та змістовного зв'язку між бізнесом і ЗВО, коли підприємства інвестують у підготовку фахівців під свої конкретні технологічні та управлінські потреби, забезпечуючи реальний імпакт ще на етапі навчання.

5. Відкриття філіалів кафедр, спільних навчальних хабів та просторів безпосередньо на виробництві:

Подолання паралельного існування науки і бізнесу через фізичну інтеграцію освітнього середовища в операційне середовище підприємств, що стимулює спільне виробництво інновацій та валоризацію знань (здатність знань бути корисними для бізнесу та суспільства, що охоплює не лише винаходи й патенти, а й експертні рішення, управлінські моделі та суспільні ініціативи, які приносять користь бізнесу та громадам навіть за відсутності миттєвого комерційного патентування).

У науково-дослідній сфері:

1. Розширення асортименту науково-практичних послуг, що надаються університетами (консалтинг, експертиза, аналітика):

Створення центрів аналітики, маркетингових досліджень чи галузевої експертизи, орієнтованих на конкретні потреби регіонального бізнесу.

2. Активне використання можливостей створення спін-офф (spin-off) та спін-аут (spin-out) компаній:

Створення механізмів комерціалізації університетських розробок через створення бізнес-структур за участі ЗВО, авторів та інвесторів, що вирішує проблему законодавчих колізій і ризиків втрати прав на інтелектуальну власність.

3. Розвиток наукових парків, спільних із бізнесом лабораторій, інноваційних центрів та венчурних інкубаторів:

Побудова стабільних екосистем для трансферу технологій, які об'єднують науковців, стартапи та інвесторів, а також впровадження сучасних внутрішніх політик управління інтелектуальною власністю (IP-policies). Вирішення проблеми дефіциту

фінансування на ранніх стадіях шляхом залучення коштів бізнесу для доопрацювання лабораторних зразків до рівня ринкових прототипів та створення умов для перевірки ідей на практиці. Створення спільних платформ, де компанії інвестують не просто в лабораторні розробки, а у створення інкубаційного середовища для доведення студентських, аспірантських і наукових ідей до стадії інвестиційної готовності (Pre-seed / Seed етапи)

4. Використання відкритих інновацій та челенджів (Innovation Challenges /Hackathons):

Залучення бізнесу до розгляду його реальних технологічних, управлінських чи маркетингових кейсів на університетських хакатонах, де студентсько/аспірантсько-викладацькі команди розробляють прототипи рішень, а компанії отримують доступ до свіжих ідей та можливість відібрати таланти напряму. Створення університетських консалтингових бюро, де студенти під менторством викладачів і за участі бізнес-експертів надають аналітичну підтримку та маркетингові дослідження для стартапів або малого бізнесу, який не може дозволити собі комерційні агенції.

5. Спрямування пошукових і прикладних досліджень на перспективні напрямки розвитку науки і техніки за прямим запитом і за часткового фінансування з боку бізнесу:

Забезпечення постійного зворотного зв'язку між наукою та економікою, що гарантує затребуваність результатів досліджень, запобігає їхньому моральному застаріванню «на полиці» та закладає міцний фундамент для майбутніх інновацій.

Частина III. Рекомендації польських експертів[5]

Ця частина Документу містить пропозицію щодо формування сталої архітектури співпраці між університетами та бізнесом із горизонтом планування на 5–10 років і пропонує конкретні механізми її реалізації. Вона враховує зміни у фінансових перспективах Європейського Союзу, а також зростання значення науки для розроблення рішень подвійного призначення (dual-use), зокрема

[5] Цезари Одгжигуждж, PhD (Dr Cezary Odgrzygóźdź), Університет Миколая Коперника в Торуні; Йоанна Фоґлер (Joanna Fogler), Фундація Mobile Open Society Through Technology (MOST).

існуючих інноваційних викликів і конкурсних програм. На практиці українська сторона могла б щороку формувати та представляти перелік конкретних технологічних і суспільних викликів, заявлених містами, підприємствами, лікарнями, органами державної влади та місцевого самоврядування. Польські та українські науково-дослідні команди пропонували б рішення у відповідь на ці потреби. Такий механізм передбачає відхід від традиційної моделі technology push, коли результати досліджень шукають сфери застосування вже після їх створення, і перехід до моделі інновацій, керованих попитом (demand-driven innovation).

4. На урядовому рівні ініціювати створення Польсько-українського фонду Proof of Concept. Навіть відносно невеликий фонд, який фінансував би проєкти в обсязі від 50 до 250 тис. євро, міг би заповнити критичний розрив між результатами наукових досліджень і технологією, готовою до залучення більших європейських грантових коштів. Фінансування доцільно спрямовувати насамперед на валідацію технологій, створення прототипів, регуляторні дослідження та реалізацію перших пілотних проєктів. На початковому етапі фонд має бути зосереджений передусім на розробках подвійного призначення (dual-use) або ж, в іншому випадку, міг би сфокусуватися на цивільному застосуванні цих технологій.

5. Створення спільного портфеля (pipeline) проєктів для програми Horizon Europe та наступних інструментів Європейського Союзу. Університетам доцільно ідентифікувати та оцінити результати попередньої співпраці в межах проєктів, реалізованих протягом останніх 2–3 років, а також розвивати й зміцнювати вже сформовані команди, замість формування нових консорціумів з новими партнерами з академічного та бізнес-середовища. Такий підхід відповідає поточним зусиллям Європейського Союзу, спрямованим на інтеграцію України до Європейського дослідницького простору (European Research Area) та розширення участі українських установ у програмі Horizon Europe Research & Innovation.

6. Створення транскордонної польсько-української мережі центрів трансферу технологій, спеціалізованих компаній (SPV) та брокерів інновацій. На першому етапі доцільно інтегрувати польські мережі PACTT (Порозуміння академічних центрів трансферу технологій) та PSC (Порозуміння спеціалізованих компаній) з їхніми українськими аналогами. Метою цього заходу є не лише мапування наявних структур, а й виявлення викликів у сфері трансферу технологій, що дозволить скоротити розрив між економічними суб'єктами України та Польщі. Важливим результатом такої співпраці має стати залучення підприємств уже на початкових етапах реалізації дослідницьких і розробницьких проєктів. Особливо на вищих рівнях технологічної готовності (TRL) це дасть змогу зменшити ризик інвестування в технології, які не мають реального ринкового попиту.

пов'язаних із відбудовою України, потреби якої протягом наступного десятиліття оцінюються приблизно у 588 млрд доларів США.

Вихідною точкою для запропонованих рекомендацій є аналітичні звіти ОЕСР, які окреслюють основні виклики, що стоять перед країнами регіону, зокрема проблеми фрагментації, недостатньої координації та інституційних обмежень у контексті розширення ЄС і співпраці з країнами Східного партнерства (Enlargement and Eastern Neighbourhood).

Пропонуємо такі рекомендації:

1. Створення Польсько-українського альянсу університетів. Йдеться про формалізовану мережу співпраці, яка стане постійною платформою для об'єднання закладів вищої освіти, готових реалізовувати спільні проєкти у сфері досліджень та розробок (R&D), демонстрації технологій, підготовки кадрів і впровадження інновацій. Альянс повинен мати спільний секретаріат, щорічний план діяльності, а також систему вимірюваних цілей, що регулярно визначатимуться та оцінюватимуться з можливістю гнучкого коригування відповідно до змін політичної та безпекової ситуації. Пріоритетними стратегічними напрямами співпраці можуть стати: стійка та децентралізована енергетика; розумні міста та сучасна інфраструктура;технології безпеки, стійкості та рішення подвійного призначення (dual-use); охорона здоров'я, реабілітація та медичні технології; сільське господарство, food-tech та продовольча безпека; цифрова держава, штучний інтелект та кібербезпека; відбудова, архітектура, будівництво та стійкість громад, відновлення культурної спадщини.

2. Запуск спільної польсько-української карти компетенцій та інфраструктури. Йдеться про створення або розширення цифрової бази даних лабораторій, наукового обладнання, технологій та експертів, доступних для реалізації спільних проєктів. Така база має спиратися на вже наявні платформи та реєстри, зокрема польський реєстр наукової інфраструктури Aparatura Badawcza (https://aparatura-badawcza.nauka.gov.pl/). Результатом цієї роботи повинно стати визначення сильних і слабких сторін науково-дослідного та інноваційного потенціалу обох країн, які можна буде вимірювати. Таким індикатором може бути кількість спільних проєктів, що успішно проходять наступні етапи грантових конкурсів і програм фінансування. З точки зору співпраці з бізнесом, успішність може оцінюватися за ланцюгом: дослідження → proof of concept → демонстратор → пілотний проєкт → впровадження.

3. Запровадження моделі «EU Innovate Together», орієнтованої на потреби підприємств, які сьогодні працюють в Україні, та пошук відповідей на наявні виклики силами науковців польсько-українського альянсу. Додатково варто забезпечити залучення українських дослідників до вже

7. Запровадження на урядовому рівні спільних польсько-українських так званих промислових (цільових) аспірантур. Аспірант мав би двох наукових керівників та партнера з бізнесового або державного сектору, а його дослідження були б спрямовані на вирішення реальних науково-технологічних і суспільних викликів. Така модель стала б водночас інструментом підготовки висококваліфікованих кадрів, трансферу технологій та інтернаціоналізації науки.

8. Надання українським науковим колективам пріоритетного доступу, зокрема також дистанційно, до дослідницької інфраструктури в Польщі. Значна частина наукового обладнання та дослідницької інфраструктури України була зруйнована або є важкодоступною через війну. Європейський Союз уже розвиває ініціативи, спрямовані на забезпечення українських дослідників доступом до європейської наукової інфраструктури, а також готує дорожню карту її відновлення. Польща могла б створити власний механізм на кшталт «fast track access».

Кінцеві зауваження ректорів – з документів PFA-G

- Дуже багато залежить від нас самих, насамперед від того, наскільки ефективно нам вдасться вибудувати нові зв'язки та нові формати співпраці між університетами й бізнесом. Нашими головними викликами є нова ера штучного інтелекту, енергетична трансформація, кібербезпека, підвищення інноваційності, а також зміцнення стійкості та безпеки держави, включно із захистом наших ресурсів, зокрема інтелектуальних. Саме тому нам потрібне спільне бачення науки й освіти як інвестиції, а не витрат. Надзвичайно важливим є формування позитивного сприйняття науки, університетів і наукових досліджень у суспільній свідомості[6].
- Ситуація невизначеності, з якою сьогодні стикаються наші країни, створює дедалі складніші виклики для управління, особливо в міру зростання ризиків. Стійкість держави за таких обставин залежить як від сильних і надійних публічних інституцій, так і від соціального капіталу, заснованого на довірі. Конкурентоспроможність економіки та можливості її розвитку нерозривно пов'язані з інноваціями, які є основою будь-якого підприємництва. Головним джерелом інновацій є знання. В академічних осередках знання набувають практичного виміру завдяки співпраці з бізнесом, і це є не менш важливим, ніж проведення фундаментальних досліджень в університетах. Відправною точкою всіх цих процесів є освіта, яка становить основу нашої спільної безпеки[7].

[6] Проф. Богуміла Каневська, Ректора Познанського університету імені Адама Міцкевича, Президент Конференції ректорів академічних шкіл Польщі, з вистуау на 8. PFA-G у 2026 р.
[7] Проф. Пьотр Ваховяк, Ректор SGH Варшавської школи економіки, з виступу на 8. PFA-G у 2026 р.

- Розбудова кібербезпеки спирається на глибоке розуміння інформації, що циркулює в комп'ютерних мережах. Аналіз мультимодальних даних відкриває нові можливості для співпраці між університетами та економікою. Досягнення у галузях психології, біоаналітики та штучного інтелекту вже сьогодні використовуються для підтримки військовослужбовців і ветеранів. Технології подвійного призначення, створені в університетському середовищі, знаходять практичне застосування на полі бою та допомагають українським захисникам. Саме в цих сферах наука, освіта та бізнес можуть діяти спільно, у тому числі в міжнародному вимірі, приносячи відчутну користь Україні та Польщі[8].

Ця Спільна резолюція передається відповідним міністерствам та національним конференціям ректорів в обох країнах для подальшого розгляду та врахування в їхній діяльності.

Проф. Єжи Лис	Проф. Петро Куліков	Проф. Єжи Возницький
Віце-президент KRASP	Голова Спілки ректорів ЗВО України	Лідер PP-U, Уповноважений KRASP з питань співпраці зі Спілкою ректорів України
Голова Делегації Польщі	Голова Делегації України	

[8] Проф. Наталія Шаховська, Ректор Львівської Політехніки, з виступу на 8. PFA-G у 2026 р.